

Nuorisorikollisuus

Kiina päätti syksyllä 2013 lopettaa pahamaineiset uudelleenkoulutustyöleirinsä. Ehkä meillä Suomessa pitäisi tehdä päinvastoin ja aloittaa uudelleenkoulutustyöleirit. Tarkoitus ei suinkaan ole seurata Kiinan mallin mukaista rangaistusleiriä, vaan voisimme luoda uudenlaisen nuorisovankileirin alle 30-vuotiaille.

Rangaistusleirin toiminta olisi suhteellisen vapaata ja perustuisi luottamukseen. Jos luottaa ihmiseen, hän käyttäytyy helpommin sen mukaisesti. Leiri ei kuitenkaan olisi avoin laitos, josta voi kävellä ulos milloin tahansa, vaan alue olisi vartioitu ja ympäröity korkeilla verkkoaidoilla, joissa piikkilanka päällä, silti muistuttaen enemmän leiriä kuin tyypillistä vankilaa.

Yksi olennainen seikka leirissä olisi se, että siellä vallitsisi miellyttävä ilmapiiri, mikä innostaisi nuorisorikolliset opiskelemaan ja kunnioittamaan normaalia elämää. Myönteisessä ilmapiirissä nuoret ovat paljon helpommin opetettavissa uusille tavoille.

Koulutus

Koulutus olisi tärkeä osa leirin toimintaa. Nuorille opetettaisiin tervettä elämää sekä henkisellä että fyysisellä tasolla. Heidät opetettaisiin kunnioittamaan vanhempien ja yhteiskunnan sääntöjä ja huolehtimaan toisista. Kurinalaisuuden ja vastuun oppiminen mutta myös hyvän itsevarmuuden ja omanarvontunnon kohottaminen olisivat olennainen osa koulutusta. Näin nuoret omaksuisivat helpommin uuden arvomaailman.

Leirillä opetettaisiin myös käytännön taitoja kuten esiintymis- ja puhetaitoa tai miten haetaan työpaikkaa. Nuoret voisivat opiskella kieliä, tietokoneen käyttöä, ensiavun antamista, taidetta, musiikkia, näyttelemistä, valokuvausta, käsitöitä ja muita vastaavia asioita. Itseopiskelua varten leirissä olisi kattava kirjasto eri alojen oppikirjoista ja netin kautta olisi mahdollisuus etäopiskeluun. Myös ammattikoulutus voisi kuulua leirin ohjelmaan.

Suoran koulutuksen lisäksi nuoret saisivat epäsuoraa koulutusta osallistumalla aktiivisesti leirin hallintaan. Kauimmin leirillä olleet nuoret voisivat toimia apuvartijoina ja työnjohtajina ja osallistua leirin hallinnon pyörittämiseen. He suunnittelisivat leirin ohjelman ja työvuorolistat sekä vastaisivat urheilukilpailujen ja muiden tapahtumien järjestämistä. Tällä tavalla nuoret oppisivat ottamaan vastuuta.

He perehdyttäisivät uudet tulokkaat leirin sääntöihin ja osallistuivat myös opetukseen. Uudet leiriläiset oppisivat helpommin, jos opettajana on toinen nuori, ja opettajina toimivat saisivat näin tärkeää esiintymis- ja opettajakokemusta.

Tietenkään kaikkia ei voi laittaa vastuunalaisiin tehtäviin, mutta niihin kykenevät nuoret erottuvat joukosta nopeasti. Enemmän vastuuta ottaville nuorille voisi luoda jonkinlaisen palkitsemissysteemin. He voisivat saada esimerkiksi tuomion lievennyksen, korkeampaa palkkaa tai lomaa. Jos pahasta käytöksestä rangaistaan, hyvästä pitää palkita.

Leiri toimisi paljolti nuorten voimilla ja ehdoilla. Tämä kasvattaa enemmän kuin mikään muu. Leirin toiminnan tulee perustua nuorten kasvattamiseen eikä rankaisemiseen. Puolisalaa tapahtuva oppiminen harrastusten ja työn ohessa on kaikkein tehokkain tapa oppia.

Leirillä vierailisi eri järjestöjen, ammattien ja yritysten edustajia kertomassa omasta alastaan. Nuorilla voisi olla myös ulkopuolinen mentori, joka kävisi keskustelemassa heidän kanssaan pari kertaa kuukaudessa. Sama henkilö voisi toimia myös tukihenkilönä, kun nuori vapautuu.

Monet ongelma nuoret kärsivät jonkin tasoista mielenterveyden ongelmista, huume ja alkoholi riippuvuudesta. Näistä asioista puhuminen ja terapia olisivat arkea leirillä.

Työ

Leirin arkeen kuuluisi luonnollisesti työnteko. Nuoret työskentelisivät leirin keittiössä ja pesulassa sekä työpajoissa, joissa harjoitettaisiin jotain pienimuotoista teollista valmistusta, esim. vanhojen polkupyörien, mopojen ja pienkoneiden entisöintiä. Nuoret huolehtisivat itse leirin kunnossapidosta. Leirillä olisi iso puutarha, jonka tuotto käytettäisiin omaan tarpeeseen. Leirillä voisi olla myös oma kanala tai sikala.

Urheilu ja kuntoilu

Nuorten fyysisen kunnon kohentaminen ja ylläpitäminen olisi iso osa leirin elämää. Leirissä olisi hyvin varustettu kuntosali, sisähalli, urheilu-, tennis- ja jalkapallokenttä. Psykyttä kasvattavat itämaiset kamppailulajit sekä jooga ja meditointi kuuluisivat myös ohjelmaan.

Perinteinen rangaistuslaitos vs. työleiri

Joidenkin mielestä edellä esitetty saattaa kuulostaa enemmänkin mukavalta kesäleiriltä kuin rangaistuslaitokselta. Tavallaan se on totta, mutta perinteinen rangaistuslaitos ei auta nuorta kasvamaan vaan nimenomaan aiheuttaa lisää sitä mitä yritetään korjata. Vankilan perustarkoitus ei ole kostaa tai vahingoittaa vankia. Rangaistus rikoksesta on vapauden menetys, ja leirillä tämä rangaistus toteutuu.

On tehtävä päinvastoin kuin vankiloissa tehdään. Vankila ei luo tervettä pohjaa oppimiselle, kasvulle ja kehitykselle vaan saa vain vastustamaan kaikkea sitä mitä yritetään opettaa. Vapaampi ja myönteinen leiri voi sytyttää innostuksen kipinän muutokseen.

Sokrates opetti, että ihmisestä tulee oikeudenmukainen, jos häntä kohdellaan tai rangaistaan

oikeudenmukaisesti. Tällöin hän oppii tuntemaan oikeudenmukaisuuden käytännössä. Jos ihminen tuntee ja ymmärtää oikeudenmukaisuuden, hän toimii automaattisesti oikeudenmukaisesti. Tästä syystä Sokrates sanoi, että ihmisten pahat teot voi panna heidän tietämättömyytensä tiliin. Väite saattaa kuulostaa naiivilta, mutta siinä on annos totuutta. Etenkin nuoret joutuvat rikolliselle polulle, koska rikoksien tekeminen on heille kuin leikki. He tietävät tekevänsä väärin, mutta eivät tiedosta sitä aivan samalla kypsällä tavalla kuin aikuiset.

Valtaosa nuorisorikollisista on pohjimmiltaan hyviä ihmisiä. He ovat vain hukassa. Nykyisin lapsilla on paljon paineita jo alakoulusta lähtien. Monesti ongelmanuoret tulevat alkoholiongelmallisista, köyhistä tai väkivaltaisista perheistä, joten he ovat lähtökohtaisesti huonossa asemassa. Ongelmanuorilla on järjestään huono itsetunto ja itsevarmuus. Monet peittävät epävarmuutensa väkivallan alle. Pärjäämättömyys koulussa johtaa usein nuoren liittymään jengeihin ja sitä kautta puolivahingossa laittomalle tielle. Seura tekee äkkiä kaltaisekseen. Eli, Sokrateeseen viitaten; etenkin nuorten pahat teot voi panna heidän tietämättömyyden tiliin.

Suomen Kuvalehdessä kerrottiin erityisopettaja Tanja Äärelän väitöskirjasta, johon hän oli haastatellut nuoria heidän peruskouluajoistaan. Eräs nuori totesi: *"Olisi saatana huomattu joskus, ku mä yritin, niin olis saattanut jaksaa yrittääki. Se oli ainaki minun kohalla sillai, että minusta tuntu tosi hyvältä, ku opettaja sano, että mä oon jossakin hyvä. Siinä alkaa sitten pitää itteensä ihan huonona ihmisenä kun ei oikeen onnistu missään siellä koulussa, alkaa pitää, että mä oon ihan paska, must ei oo mihinkään, siinä sillä opettajalla on kyllä iso rooli."*

Tanja Äärelän mielestä välittäminen ja tunnustuksen antaminen ovat niitä korkeimpia asioita, mitä oppilaalle voi koulussa antaa. Kaikki muu tulee niiden jälkeen. Samalla, kun nuoret ovat kapinoineet opettajan valtaa vastaan, he ovat myös kaivanneet sen käyttöä. He eivät ole pahastuneet rajojen olemassaolosta, vaan rajojen epäoikeudenmukaisesta asettamisesta ja valvomisesta. Nuoret olisivat kaivanneet opettajilta isällisyyttä tai äidillisyyttä. He kokivat kohtuuttomana, että heidän olisi pitänyt osata käyttäytyä koulussa aivan toisin kuin mihin he olivat kotonaan kasvaneet.

Tietenkään tällainen leirimalli ei sovi kaikille nuorille. Väkivaltaiset nuoret ja muuten vaikeat tapaukset pidettäisiin normaalissa vankilassa. Vaikka leiri olisi vapaa monella eri tasolla, silti siellä olisi tarkat säännöt ja kuri. Jokaisesta sääntöjen rikkomuksesta seuraisi rangaistus. Leiriltä karkaaminen johtaisi siirtoon vankilaan. Pienemmistä sääntöjen rikkomuksista joutuisi hetkeksi suljetulle osastolle, jolloin leirin tapahtumiin ei voi osallistua. Väkivaltaa, kiusaamista, syrjimistä, jengejä, vilppiä, laiskottelua, alkoholia ja huumeita ei siedetä. Leirin vapaus tulee vastuun mukana. Kun nuoret tottuvat leirin miellyttävään ilmapiiriin, he eivät halua joutua suljetulle osastolle tai vankilaan.

Hyöty

Leirin tarkoitus on yrittää saada nuori työn ja harrastusten kautta löytämään ja oivaltamaan oma intohimonsa ja se, että myös ilman huumeita ja alkoholia voi olla hauskaa. Ja että on mukavaa, kun kunto nousee ja kilot tippuvat. Tuntuu hyvältä, kun on terve ja voimakas olo. Myös hyvä terveys, työ, suvaitsevaisuus, terve itsetunto ja itsevarmuus ovat tärkeitä. Ja että toisten kiusaaminen johtuu omasta huonosta itsetunnosta, toisten auttamisesta tulee hyvä olo, jengit ovat heikkoja varten, rikokset tuhoavat elämän ja tavallinen normaali elämä voi olla mielenkiintoista ja hyvää.

Jos nuoria tuetaan ja heistä pidetään huolta, he haluavat helpommin samaistua normaaliin elämään ja siten muuttaa tapansa. Kaikkein tärkeintä on, että nuori itse oivaltaa nämä asiat. Vanhan sanonnan ”voit viedä hevosensa veden ääreen, mutta et pakottaa sitä juomaan” mukaisesti emme voi niitä heille väkisin opettaa. Tekemällä leiristä miellyttävän ja vapaan, luottamalla nuoriin ja antamalla heille vastuun leirin pyörittämisestä saamme heidät janoamaan tervettä normaalia elämää.

Leirin jälkeen

Leirin jälkeinen aika on kriittistä. Ennen kotiuttamista nuorille painotettaisiin, että heidän pitää jättää vanha kaveripiiri, koska se vetäisi heidät välittömästi takaisin huonolle tielle. Ainakin isommilla paikkakunnilla voisi toimia nuorisotukipiste, jonne leiriltä vapautuneet nuoret voisivat mennä keskustelemaan ja hengaillemaan. Näin heillä olisi toinenkin paikka, minne mennä kuin vain vanhat kaverit. Jälkihoito maksaa, mutta jos sitä ei tehdä, nuoret päätyvät takaisin vankilaan, joka maksaa yhteiskunnalle montaa eri kautta paljon enemmän. Leirin tärkein tehtävä on opettaa nuorille hyvä itsetunto. Jos nuorella on hyvä itsetunto, hän pystyy paljon helpommin pysymään erossa vanhoista kavereista.

Kun tästä nuorisotyöleiri-formaatista saadaan hyviä kokemuksia, samaa voidaan alkaa soveltaa myös muihin vankeihin. Nk. tarkkailuluokkalaisille ja muille kouluikäisille ongelmanuorille voisi kehittää oman kevyen version (ilman aitoja). He voisivat viettää leirillä kesälomansa.

Alibi-lehden mukaan Suomessa vapautuu vuosittain vankilasta noin 7000 ihmistä, joiden sosiaalinen asema on huono ja tuen tarve suuri. Joka kolmas vapautuu asunnottomaksi ja kahdella kolmesta on vaikea päihdeongelma. Lisäksi vangit sairastavat kuusi kertaa enemmän muuhun väestöön verrattuna ja suurella osaa vapautuvista vangeista on mielenterveysongelmia. Ongelma on siinä, että sekä tuki että hoito katkeavat vapautumisen yhteydessä ja tällöin myös rangaistusaikana saadun hoidon ja kuntoutuksen hyödyt valuvat täysin hukkaan.

Ehkä leirimalli voisi auttaa myös yllä olevaan ongelmaan. Hyvin käyttäytyvät vangit voisivat sovittaa esim. viimeisen kolmanneksen rangaistuksestaan aikuisten leirissä. Näin vangit pääsisivät ennen kotiutumistaan mukaan ”normaaliin” työ- ja elämän rytmiin. Viisi vuotta vankilassa ja sieltä suoraan kodittomaksi ei luo vankkaa pohjaa päästä takaisin tavallisen elämän syrjään kiinni.

Leiriä voisi tarjota myös juuri vankilasta vapautuneille henkilöille, joilla ei vielä ole työtä tai paikkaa missä asua, sekä kodittomille, alkoholisteille, syrjäytyneille ja muille työelämästä vieraantuneille henkilöille. Tämä olisi tietysti vapaaehtoista. Leiri voisi auttaa elämän polulta eksyneet löytämään oman polun pään uudelleen.

Leirien ylläpito tietenkin maksaa, mutta paljon vähemmän kuin mitä rikolliset, ongelmanuoret ja alkoholistit nyt maksavat valtiolle sosiaalikuluna ja rikoksien kautta. Opetusministeriön mukaan jokainen *syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle noin 1,2 miljoonaa euroa*. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan *yksi työtön maksaa yhteiskunnalle 18 000 euroa vuodessa verrattuna siihen, että tämä olisi töissä*. Pienellä vaivalla ja rahalla voisimme säästää valtavia summia ja pelastaa monen henkilön elämän. Lakkautettu kasarmialue sopisi tähän tarkoitukseen todella mainiosti.

Tärkeää on pitää leirikonsepti avoimena uusille ideoille ja muutokselle. Mikään konsepti ei

ole täydellinen, joten sitä pitää jatkuvasti kehittää. Nuorille pitää antaa mahdollisuus muokata leiristä itsensä näköinen. Jos leiri tuottaa terveitä nuoria, säästö ja hyöty ovat monella tasolla valtavia. Jos nuori jatkaa leirin jälkeen rikoksien tekoa, niin jos ei muuta, ainakin meillä tulee olemaan fiksuja rikollisia.

UAD-malli.org